

V 38. čísle Kmene věnoval jsem několik řádků reorganizaci Národních listů a vyslovil tam zejména pochyby o tom, je-li p. Rutte posavadní činností literární oprávněn řídit v reprezentačním deníku všenárodním rubriku literárně kritickou, — pochyby, které má jistě valná část českého literátstva.

Za to vrhl se na mne v posledním čísle Národa p. Rutte spíláním, pomluvami a kletkami, které nejsou jen osobní hanbou jeho, nýbrž i listu, který je uveřejnil, a zvláště literátů, kteří za nim stojí.

Pan Rutte naladil svůj výpad na tóninu, kterou již Balzac nazval zákeřnou zbrání zbabělců: *ujišťuje, že si váží mého díla a poklonkuje mu, uráží mne ihned jako člověka, osobnost a charakter.* Tento dualism jest zbraň nečestná, k ní nesahá žádný rytíř pera: jest jen chytrácké útočiště kletvevníka. Poněvadž by byl okřiknut, kdyby dnes ještě urážel mou tvorbu, již zná již řada lidí, pokrytecky fantasuje kletvy a pomluvy o člověku, které nemohou býti kontrolovány velikou většinou čtoucích.

Já prý jen o mrtvých píši pronikavě a spravedlivě, o živých prý jen „osobně malicherně, mstivě a úskočně“. Sezimova Hosta strhal prý jsem ze msty za to, že v Lumiru prý odmítl mé Loutky a dělníky; a z téže mstivosti prý odmítám Rutteho jako stranického literárního kritika, neboť on prý také kriticky odmítl můj román.

Kolik slov, tolik lží, zosnovaných „spravedlivým a čistým srdcem“ řemeslného traviče studni, který prošel jedinečnou školou literárního záští a literárního pomlouvačství a dělá opravdu čest svým mistrům.

Sezimova Hosta odsoudil jsem jako literární kýč v rozmluvě na přátelské schůzce v Holandské kavárně, *hned týden po jeho vydání, dříve než vyšel článek Sezimův „Román essayistův“ v Lumiru,* týmiž důvody a namnoze i týmiž výrazy, kterých jsem později užil ve Kmeni. Dovolávám se jako svědků nakladatele p. Borového a pí Benešové, s nimiž jsem tehdy hovořil o knize Sezimově.

Po druhé: referát Sezimův o mém románě v Lumiru *nebyl nepřiznivý;* Sezima kladl můj román mezi nejvážnější česká díla beletristická, a kde se mýlil, mýlil se bona fide; šel tak daleko, že o konci mého románu tvrdil, že uskutečňuje již již jeho ideál umělecký — literární pohostinnost tak široká, že chtěl jsem protestovati proti bratříčkující tendenci v ní uzavřeně! Jest to referát tak holubičí, že mstít se za něj nedovedl by snad ani kanibal literární.

Pan Rutte *žije sám logikou msty a záští,* kterou přibásňuje mně. Lidé čtou totiž také časopisy a pamatují leccos z nich i po letech; a ti vědí, že v Moderní revui (před lety, kdy jsem ji ještě čítal) „strhal“ p. Rutte mne, pí Benešovou, Svobodu a nevím koho ještě z mých přátel literárních z důvodů hodných svého „čistého srdce“: proto, že v Novině za mé redakce byla věcně a spravedlivě posouzena jeho činnost literární!

A z téhož důvodu — usuzováno jeho vlastní logikou — počíhal si za křovím Národa na můj román a „popravil“ ho, jak se domnívá ve svém, opravdu nevinném srdci, nadosmrti.

Ale mstít se za to p. Ruttemu? Risum teneatis! Četl jsem pouze první část jeho elaborátu, a řekl jsem si: Pane bože, houš! Takové „kritiky“ zabíjejí jen — *kritika.* Usnadnil si tam totiž milý p. Rutte svůj úkol až na dětské prstové cvičení první kla-

vírní školy: *zfalšoval dějové složky mého díla,* aby z něho mohl si vysoukat, co by se mu hodilo do krámu. Přibil jsem falsátora na pranýř — viz v 21. čísle Kmene glossu „Referent nepoctivec“ — a odjel jsem klidně na venek, staraje se o další kapitoly kritického arcidíla Ruttova jako o Fialova proctví povětrnostní. Do dneška jich neznám. Pan Rutte byl mrtev po první kapitole, a nejen pro mne, i pro každého, kdo ví, co jest opravdová a čestná kritika literární.

Proti obrazu literárního mstivce, úskočnicka, žárlivce a zákeřného vraha živých básníků, kterou o mně vyfantasoval Rutte v Národě, připomínám zde prostě těm, kdož toho nevědí, že největší moderní básníci naší *Březina, Sova, Machar, Bezruč* poslali mně listy plné díky za to, že, jeden z prvních, ocenil jsem jejich tvorbu a hájil ji často proti pomluvačům a útočnickům. Z mladších vyslovil mně svůj dík na př. muž velmi blízký redakčnímu kruhu Národa i panu Ruttemu, p. *Otokar Fischer,* za to, jak jsem uvedl kriticky v Novině do světa jeho první sbírku veršovou. Já, z něhož dělá p. Rutte literárního intrikána, tiskl jsem ve sbírce beletrie, mnou redigované, román *Mládí,* prvotinu sl. *Zdeňky Háskové,* osobnosti z nepřátelského tábora Lumirova, který střílel na mne číslo co číslo z kusů nejhrubšího kalibru. Jděte si, prosím, hledat po Čechách tak dokonalého pošetilce, ať nedím náměsíčného blázna...

Neuvádím toho, abych se tím vychloubal; kdyby nebylo výpadu Rutteho, nemluvil bych o tom, jakož vůbec čest svou a pýchu svou hledám ve své tvorbě a ve svém díle, a ne ve své praxi redaktorské a referentské. Ale jsem nucen uvést to, když nemohu jinak brániti se od zákeřných pomluv Ruttových.

Pan Rutte ve svém výpadu odsuzuje mne jaksi reprezentačně za „nás mladé“, za celou mladou generaci. To jest zase *pokrytecká demagogie,* nepřipustná u čestných lidí. Kdo je to „my mladí“? Snad několik přátel, s nimiž sedá p. Rutte v kavárně? Ale odtud jest ještě daleko k mladé generaci, která jest něco víc a něco jiného než hrstka samozvanců, jež si usurpuje tento čestný titul, vylučuje z něho všechny ostatní.

A mohl bych oprávně jen litovati těch mladých, jichž mluvím by byl p. Rutte. Ti byli by mladí jen podle kalendáře, ne podle duše. Neboť znakem mládí jest čestný, horoucí enthusiasm, pohled přímý i v útoku, a ne zákeřné záští a mstivá zloba.

Pan Rutte s tendencí žalostně průhlednou, jaké jest schopno právě jen *čistě srdce,* vynáší proti mně trumf: pravého miláčka mládeže p. Viktora Dyka. Tomu se jen usmívám; p. Dykovi přeji jeho štěstí z plna srdce; mějž si svůj oltářik nebo svou kapli a před ním nebo v ní lampu, dolévanou mládeží. Zasloužil si jich opravdu — což pravím bez ironie. Neucházel jsem se nikdy demagogicky o přízeň mládeže nelichotil jsem jí a nenadbíhal jsem jí; a nečinil jsem z ní také soudce svého díla. Jim jest mně a bylo mně jedině mé svědomí, poučující se neustále u největších mrtvých; to jest soudce jinak neúplatný a jinak přísny. A v tom nezmýlí mne ani potlesk, ani sykot; oboji jest daň příliš vteřinová a placená mincí příliš pochybnou; oboji nadoletí do těch výšek, kde trní ono.

Auguste Rodin

zemřel v Paříži 17. listopadu ve věku 77 let. Rodin byl ne oficiální, nýbrž skutečná sláva moderního francouzského sochařství, veličina, ceněná dlouho více mimo

Francii než v ní. Rodinem, tvůrcem Muže o přeraženém nose a Kovového věku, Victora Huga i Balzaca, Jana Křtitele i Polibku, Evy i Objektu erotického, vyvrcholuje se *naturalism* a *impresionism* v sochařství. Rodin poučoval se z různých pramenů; kromě domácí tradice francouzské, která postupuje bez mezer od gotických sošníků katedrálových až do světlého 18. a vášnivého 19. století, daly mu něco i antika i raná renesance (Donatello) i Egypt, ale všecko dovedl vlít v kadlub svého vášnivého bouřného temperamentu, neboť temperament byl především, při svém velkém vědění i umění a přes ně. Byl umělec reprezentativní tím, že dal výraz skrytým tendencím své doby: křečci nervové, smyslné vášni, chtivé až rouhavé lačností poznání smyslového, zvláště pohybového. V jistém smyslu jest jeho umění moderní barok: chce zachytiti co nejvíce povrchu životního a povrchu právě co nejvíce zvlněného, roztřepeného, zvichřeného, zneklidněného prohlubněmi i hrboly, žíhaného hrou světla i stínu, povrchu životního, zachyceného až do omamné vůně pleťi tělové. Hle, v tomto smyslu jest iniciátorem moderního umění — věčřejšího, neboť dnešní jest již na jiných drahách. On byl lovec pohybu, změny, vteřinového postoje a posunu, úprku časového a jeho melancholické trýzně, a v tomto smyslu vášnivý odpůrce klasicismu i akademismu, ale, žel, často i bořitel a rušitel každé idealistické jednoty. Sochař erotické křeče, jenž ne darmo miloval ze všech básníků v rozhodné době své tvorby Baudelaira Květů zla, jest omezeně moderní i v tomto přecenění ženy. Vedle nervového spasmatu známe a hledáme dnes i klid a jas intelektu, odvěkou jednotnou bytnost za zvichřeným, zneklidněným jevem, architektonickou vázanost vši hmoty, poslušné nositelky ideje, — a to právě jsou zory světové, které Rodinovi unikaly. A zde navazuje reakce proti němu, které náleží budoucnost.

Eliška Krásnohorská

dokonala 18. listopadu sedmdesátý rok svého života. Eliška Krásnohorská jest významná osobnost českého literárního světa, činná jako básnička, překladatelka, literární essayistka, libretistka, organizátorka ženského školství a vzdělání. Eliška Krásnohorská vstoupila do literatury české subjektivně lyrickou sbírkou *Z máje žiti* (1870), přivítána Nerudou a zvláště Hálkem; po ní následovala sbírka *Ze Šumavy* (1873), nejhodnotnější její kniha básnická, krajinomalby a žánrové kresby proložené pathetickou rétorikou národně obrannou; dále časové verše oslavující boj a život Slovanů balkánských: *K slovanskému Jihu* (1880), rozjímavé *Vlny v proudu* (1885) a *Lelosty* (1887), vlastenecky útočné a bureující *Na živé půdě* (1895) a *Bajky velkých* (1889), bojující za tytéž vlastenecké a humanitní ideje a přesvědčení autorčiny satirou a vtipem. Po dlouhé odmlce dvaceti let vydala autorka *Zvěsti a báje*, v nichž zůstala si věrna obsahem i formou a v nichž pokračuje v ušlechtilé tendenčním tónu sbírek předešlých: táž horoucí víra v ideje jejího mládí, týž humanitní i národní idealism, týž rétorický rozmach do šířky. Vedle toho ustupují v pozadí epické pokusy autorčiny, idyla *Vlaštovičky* (1883) a povídka veršem *Šumavský Robinson*. Větší význam než veršům původním připisují překladům z Byrona (Child Harold), Puškina (dvě sbírky drobnější epiky a Boris Godunov), Hamerlinga (Král sionský), a zvláště převodu Mickiewiczova Pana Tadeáše, jehož

třetí opravené vydání vychází právě nyní nákladem Ottovým; r. 1882, kdy vyšlo první vydání, byl to opravdu překladatelský čin, dílo velké vytrvalosti i opravdového umění slovesného. Jako literární kritik účastnila se Krásnohorská vášnivě literárních bojů českých let osmdesátých a devadesátých, vystupujíc příkře proti t. zv. kosmopolitické škole lumírovské a proti Macharoví a t. zv. moderně české v polemikách, vyvolaných kritickým článkem Macharovým o Hálkovi.

Krásnohorskou jako básničku charakterisoval tuším nejspřávněji zvěčnělý Jaroslav Vrchlický, postaviv ji ve chvíli, kdy přehlížel o svých padesátinách své dílo i svůj život, vedle sebe, ale do jisté míry i *proti sobě* jako *formalistku* mnohem úzkostlivější, než byl sám. Formalistka je Krásnohorská opravdu správným jazykem a správnou technikou básnickou, ale jako formalistka jest také málo ne osobní, nýbrž osobnostní, málo básnicky tvořivá a jadrná. Věrnost jejím ideám politickým, kulturně humanitním i literárním jest krásná stránka její povahy a vymáhá si uznání i od odpůrců, a od těch nejprve.

Nové knihy (6)

Nákladem Artura Nováka vyšla krásná významná kniha, jež budiž doporučena všem, kdož starají se o moderní umění výtvarné; přinese jim mnoho poučení o opravdové tvorbě umělecké. Jsou to *Vzpomínky na Cézanna*, které napsal francouzský malíř novoklasik Bernard a jež přeložili pp. Václav V. Štech a František Žákavec. Cézanne jest obroditel moderní malby, veliký tvůrčí krok za impresionism směrem k stylu, zákonné formě, architektonice obrazové. Dnes podléhá mu přímo nebo nepřímo skoro každý opravdový mladý malíř, který se nepozdí za vývojem nebo nekýčaří. Ale jak již bývá, tvůrčí čin dobyvatelův, v němž vyřešil se smysl celého jeho života, proměňuje se často v odvozenou dekorativní formulku, kterou se pracuje jako schematem.

Kniha Bernardova, třebaž skresluje Cézanna pro svůj klasičtý tradicionalism, ukazuje přece správně, jak v díle jeho vedle myšlenkové spekulace účastnilo se i *pozorování přírody* a jak čin jeho jest nerozlučně spoután s jeho životem i jeho okolím krajinným. Proto měla by býti čtena hojně nejen malíři, ale i každým, kdo chce se přiblížiti tomu životnímu zázraku nad zázraky, jímž jest posvěcená tvorba umělecká.

Třetí třída České akademie počala vydávati dvě důležité knihovny literární historické: Knihovnu novočeskou a staročeskou. Byla nám zaslána posud jen první dvě čísla Knihovny novočeské, obsahující veršované práce Františka Vladislava Heka, vydané *Janem Jakubcem*, a I. část *Almanachů Antonína Jaroslava Puchmajera*, znovu vydaná *Jaroslavem Vlčkem*. František Vladislav Hek jest studovaný dobrušský kupec Jiráskův Věk, jehož verše tli v časopisech probuzenských, jako v Prvočinách, Vlastenských novinách, v Rozmanitostech, v Palkovičově Týdeníku; od tamtud je nyní se vši pietou a kritikou obezřetností vysvobozuje Jan Jakubec, který v úvodě spisu podotýká, že „Hekovi v zátiší českého obrozenského básnictví náleží místo“ a že „asi čtvrt stovky epigramův a asi deset rozsáhlejších veršovaných skladeb ob stojí též se stanoviska estetického“. Sebrání básní a zpěvů z r. 1795, knížka stojící na prahu naší básnické literatury moderní, jest dnes již vzácností;